

Vejledning til kommunerne om:
Ændringsudpegning til brug for ajourføring af
GeoDanmark-data i 2023
BYGNINGER m.v.

2023.05.22

Baggrund	2
1. Udpegning af Bygning	3
2. Udpegning af Vindmølle	11
3. Udpegning af TekniskAnlægFlade (solceller på stativ på jord).	12
Bilag 1. Udpegningsattributter	13

Baggrund

Denne vejledning omhandler udelukkende objekttyper, som også kan udpeges gennem Geokoderen. Dvs. objekttyper fremhævet med fed nedenfor.

Forretningsmodellen for GeoDanmark indeholder en forpligtelse for kommunerne til at udpege de steder, hvor kommunen har kendskab til, at der siden sidste ajourføring er sket ændringer på objekterne:

- Opgradering af landområde til at ligge indenfor en Områdepolygon
- **Bygning**
- **TekniskAnlægFlade (Solcelleanlæg på stativ på jord)**
- **Vindmølle**
- Vejmidte (inkl. vejrelaterede objekter - se under gruppen TRAFIK i specifikationen.)
- Vandløbsmidte
- Sø

Desuden henstilles at der sker udpegning ved:

- Havneændringer
- Inddæmmede arealer

Ajourføring af andre objekter end ovenstående kan foretages direkte i GeoDK efter gældende regler.

1. Udpegning af Bygning

1A. Udpegning gennem Geokoderen

Udpegning af Bygninger sker løbende over hele året via Byggesags- og BBR-medarbejderes arbejde i Geokoderen.

Kommunerne har iht. Best practice:

<https://www.geodanmark.dk/home/vejledninger/aendringssudpegninger/best-practice/>
-valgt forskellige metoder.

Enten opretter kommunen i Geokoderen

- foreløbig geometri for Bygningen
- eller de flytter BBR-bygningspunktet til rette placering, uden at der er en Bygning
- eller en kombination heraf afhængigt af situationen.

Der må kun udpeges ændringer, som fysisk kan ses i det relevante ortofoto.

Dette skal kontrolleres ved hjælp af årets Quick-Ortofoto – WMS ”orto_foraar_temp” (fra Dataforsyningen).

Eftersom det løbende arbejde hele året foregår på baggrund af sidste års ortofoto, er det derfor nødvendigt at verificere de udpegninger/foreløbige bygninger, som er oprettet i Geokoderen, op mod det nye QuickOrto.

Foreløbig geometri for bygningen

Når kommunen i Geokoderen opretter foreløbig geometri for en bygning, så overføres denne Bygning til GeoDK.

I GeoDK vil Bygningen have geometristatus ”Foreløbig”.

I GeoDK vil Bygningen have status afhængigt af bygningens livscyklus i BBR.

Ajourføringsproducenten opsøger kun:

- foreløbige Bygninger med status ”Anlagt”.
- endelige Bygninger med status ”Under nedlæggelse”.

Objekttype	Attributter						
	Status				Geometristatus		BBRaktion
	Projekt godkendt	Under anlæg	Anlagt	Under nedlæggelse	Foreløbig	endelig	Skal slettes i Kort
Bygning							
Bygning							
Bygning							
Bygning							
	Producenten skal opsøge og ajourføre objekter med disse kombinationer af attributværdier ved udpeget ajourføring						
	Producenten skal have særligt fokus på at opsøge og ajourføre objekter med disse kombinationer af attributværdier ved totalajourføring						

Kommunen bør derfor gennemgå øvrige foreløbige Bygninger op mod QuickOrto, for at sikre korrekt statusværdi.

BBR-punkt er flyttet til korrekt placering

Når kommunen i Geokoderen ikke opretter geometri til en ny bygning, men alene flytter BBR-punktet til det sted, hvor bygningen forventes at være og skifter Nøjagtighedsklassen til værdien "Sikker", så oprettes der i GeoDK et **UdpegningsPunkt** objekt.

Udpegningspunktet bliver forsynet med et årstal. Årstallet er **2023** for punkter oprettet fra 1. juli 2022 til 1. juli 2023.

Udpegningspunkter oprettet EFTER 1. juli 2023 forsynes med årstal **2024**.

Alle Udpegningspunkter med årstal 2023, 2022 eller 2021 opsøges af ajourføringsproducenten. Dvs. at alle udpegningspunkter med årstal 2024 **IKKE** opsøges af ajourføringsproducenten.

Udpegningspunkter med årstal 2020 og ældre slettes af SDFI.

Det kan sagtens være, at man alligevel vil kunne se en bygning i QuickOrto, selv om årstal på udpegningspunkt er 2024. Det kan skyldes, at der stadig er en stor mængde ejendomme, hvor geokodningen ikke er afsluttet endnu samt verserende byggesager.

Kommunen bør derfor gennemgå alle udpegningspunkter med årstal 2024, og rette dette til 2023, hvis der er en bygning at se i QuickOrto.

Ca. 1 uge før data sendes til produktion vil SDFI give kommunen besked herom, så man kan nå at tjekke udpegninger med årstal 2024 og rette til 2023, hvis bygning kan ses i QuickOrto.

1B. Udpegning uden om Geokoderen.

Udpegninger kan også ske direkte i GeoDK på baggrund af en visuel gennemgang af QuickOrto op mod nyeste vektordata (2022-produktionen) og eksisterende udpegningspunkter, som dels er fra Geokoderen, dels fra tidligere år.

Det anbefales at man, hvis man finder nye/ændrede/nedlagte bygninger ved den visuelle gennemgang, tager kontakt til Byggesag-/BBR-/Geokoder-medarbejderen og afklarer, hvem der udpeger.

Hvordan udpeges?:

Udpegning af bygning registreres som hovedregel som punkt:

- Punkt
- (Flade)

En punktudpegning repræsenterer et areal på op til 1.000 m².

Vær særligt opmærksom på, at der sker rigtig mange udpegninger gennem Geokoderen, som så bærer oplysning om BBRUID. Disse skal IKKE udpeges manuelt igen.

Punktudpegningen skal placeres inden for bygningen, som den ses i fotoet. Ajourføringsproducenten foretager alle relevante konsekvensrettelser indenfor 1.000 m² (er typisk den relevante parcelhusgrund).

Bygninger større end 1.000 m² udpeges som en flade. Vær opmærksom på, at der herved kun ajourføres inden for udpegningspolygonen.

Der henvises i øvrigt til [Bilag 1 \(i dette dokument\)](#) med information om udpegningsobjekternes attributter.

*Eksempel: **Korrekt** - udpegning (punkt) som angiver et nybygget hus.*

Hvis der eksempelvis i parcelhuskvarterer, er flere ændringer (Ny, Ændre og Slet) inden for samme parcel, er det nok at punktudpege den nye bygning. Alle punktudpegninger skal være inden for den enkelte parcel **på** den væsentligste bygning. Det er altså ikke muligt at udpege midt i en hæk, hvis to nabo-parceller ønskes ajourført.

I landområder skal punktudpegningerne også placeres præcist, fordi ajourføringsproducenten "kun" skal kigge på 1.000 m² rundt omkring punktet, hvilket ca. svarer til en cirkel med en radius på 18 meter ud fra punktet. Hvis man anvender en automatisk metode, skal man være særlig opmærksom på dette.

*Eksempel: **Forkert** - udpegningen ligger 80 meter fra bygningen, der ønskes registreret. Ajourføringsproducenten skal kun kigge inden for en radius på 18 meter, omkring punktet.*

Korrekt: Bygning er blevet revet ned, og bygningspolygonen skal dermed slettes.

Korrekt: Nybygget boligkvarter, hvor de manglende bygninger er udpeget med punkter

Forkert: Der er udpeget bygninger, som ikke fremgår af QuickOrto foto + bygningen i det nederste højre hjørne mangler at blive udpeget.

Forkert: Fladen dækker også store markarealer, som ikke skal ajourføres

Husk at se områder i sin helhed, her eksempel på et stort område hvor der ikke er lavet en ændringsudpegning.

2. Udpegning af Vindmølle

2A. Udpegning gennem Geokoderen

I Geokoderen fremstår eksisterende vindmøller i GeoDK som et fedt kryds.

I Geokoderen findes ikon for vindmølle. Hvis et ikon markeres som ”sikker”, vil der i GeoDK blive oprettet en Vindmølle med geometristatus ”Foreløbig”. Dette besøges af ajourføringsproducenten ift. de gængse regler, se skema s. 3.

2B. Udpegning udenom Geokoderen

I GeoDK anvendes objekttypen ”UdpegningPunkt”, og attributter udfyldes – se Bilag 1.

Vindmølle.

Udpegning ved foden af vindmøllen.

3. Udpegning af TekniskAnlægFlade (solceller på stativ på jord).

3A. Udpegning gennem Geokoderen

I Geokoderen kan oprettes solceller på jord som **TekniskAnlægFlade**, på fuldstændig samme måde som en Bygning. Dvs. enten som foreløbig geometri eller som UdpegningPunkt. Se side 3.

3B. Udpegning udenom Geokoderen

Ved udpegning udenom Geokoderen oprettes en UdpegningFlade som vist nedenfor. Ved meget små solceller kan anvendes UdpegningPunkt.

Udpeget ved omrids.

Bilag 1. Udpegningsattributter

Udpegningsattributter.

aar	nummer	Kilde	aktion	objType	foretaget
2023	1	0229	Ny	Bygning	NY
2023	2	0229	Slet	Soe	NY
2023	3	0229	Ændre geometri	Vejmidte	NY
2023	4	0229	Ikke tildelt		NY
2023	5	0229	Ny	Omraadepolygon	NY

aar

SKAL udfyldes af kommunen.

Året er det år, hvor ændringen kan ses i forårs ortofotoet optaget i marts-april

Hvis det f.eks. er en nybygning, der først påbegyndes i juni i ajourføringsåret (f.eks. 2023), skal der her stå næste år (f.eks. 2024), så man ikke forgæves opsøger stedet i det nuværende år.

nummer

SKAL udfyldes af kommunen, da GeoDK for nuværende kræver det.

Det må ikke være 0. GeoDK bruger det ikke til noget, så kommunen bestemmer selv nummereringsmetode. Der må godt være flere udpegninger med samme nummer, hvis dette ønskes.

kilde

SKAL udfyldes af kommunen.

Kilde er kommunenummeret med foranstillet nul.

aktion

SKAL udfyldes kommunen.

Aktion **skal** angives med en af følgende værdier:

ATTRIBUT	VÆRDI	BETYDNING
aktion	Ny	Anvendes kun de steder, hvor der ikke er en geometri for objektet i forvejen, men der kan godt være geometri for andre objekter.
	Slet	Bruges for objekter, der findes i data, men ikke længere findes i naturen.
	Ændre geometri	Bruges for objekter, der findes i data, men har fået ændret deres geometriske forløb i naturen.
	Ikke tildelt	Denne værdi benyttes som nødløsning, når ingen af de andre mere detaljerede angivelser kan bruges. Typen af ændring er ikke specificeret. Der kan kun ajourføres forhold, der kan ses i billederne.

objType

objType er navnet på den objekttype, der hovedsageligt skal behandles. Navnet for objekttypen fremgår af GeoDanmark-specifikationen fx Bygning, Vejmidte, Soe m.v.

NB: Objekttypenavnet skrives uden æøå, idet ajourføringsproducenterne kun kender GML-stavemåden for objekttyperne, og i GML-objekttypenavne må der ikke være danske bogstaver.

Konsekvensrettelser ved andre objekter, som er berørt af ændringen, udføres af ajourføringsproducenten selvom objekttypenavnet for disse ikke er nævnt.

objType **SKAL** så vidt muligt **ALTID** angives af kommunen. Det er en fordel for både ajourføringsproducent og kvalitetskontrol, at man ikke skal gætte på, hvad udpegningen dækker over.

Ved enkeltobjekter (typisk punkt- og linieobjekter) **SKAL** den **ALTID** udfyldes.

Ved fladeobjekter – f.eks. ændringer af flere forhold i et område – kan objekttype undlades, men det bør kun være undtagelsesvis. Benyt aldrig objType = "Omraadepolygon" i denne situation.

Hvis et område (eksempelvis en ny udstykning ved byudvidelse) ønskes opgraderet fra landområde til Omraadepolygon-kvalitet, markeres en flade med 'aktion' = "Ny" og 'objType' = "Omraadepolygon". **Alt inden for** den angivne flade nyregistreres nu i den bedre nøjagtighed, derfor skal der ikke udpeges yderligere her inden for polygonen.

foretaget

SKAL angives af kommunen og altid med værdien "NY".

OK og NEJ påføres af ajourføringsproducenten, og returneres sammen med data.

SDFI sletter udpegninger med værdien OK umiddelbart inden næste års produktion. Ajourføringsproducenten skal besøge udpegninger med både værdien NY og NEJ.

ATTRIBUT	VÆRDI	BETYDNING
foretaget	NY	Alle nye udpegninger får denne værdi.
	OK	Er rettet som angivet.
	NEJ	Det angivne sted er kontrolleret i luftfotoet, men der er ingen ændringer udført. Denne manglende ændring skyldes, at ændringen: <ul style="list-style-type: none">• ikke er udført endnu• ikke kan ses i luftfotoet• ikke er lovlig i forhold til specifikationen